

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเมืองแห่งการเรียนรู้ และศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ได้แก่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพะเยาและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยในต่างประเทศในการเป็นกลไกการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในเมือง ตลอดจนศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเมืองแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) และหลักการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. .... และบทบาทมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในยุทธศาสตร์ กฎหมาย ข้อบังคับ และองค์ความรู้ด้านเนื้อหาของสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ เพื่อนำมาวิเคราะห์และเสนอแนะการส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

ผลการศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ประการที่หนึ่ง เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเมืองแห่งการเรียนรู้ พบว่า หลักแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย หลักการของเมืองแห่งการเรียนรู้ แนวคิดพันธกิจของรัฐกับการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ แนวคิดการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากปัจจุบันจำนวนเมืองและประชาชนที่อยู่ในเมืองจะเพิ่มขึ้น และมากกว่าครึ่งของประชากรโลกอาศัยอยู่ในเขตเมือง ทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลในภาพรวมทั้งในเชิงบวก ไม่ว่าจะเป็นการจ้างงาน การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก และในเชิงลบ เช่น การเติบโตของเมืองที่ไร้ทิศทาง ปัญหาการจราจร ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อม การศึกษาถึงการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยจะเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่จะทำให้เมืองเติบโตและอย่างยั่งยืนได้ โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างจริงจัง รวมถึงการสร้างนิเวศของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) หรือ ยูเนสโก (UNESCO) จึงได้เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกขององค์การยูเนสโกสร้างเมืองของตนเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ที่เน้นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับพลเมืองให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติใหม่ ๆ ในหลากหลายบริบท เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่รวดเร็วทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง และส่งเสริมให้เกิดความสมานฉันท์ในสังคม รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยเมืองที่จะเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ได้นั้น จะต้องมีความสำคัญและลักษณะที่สำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ครบทั้ง 6 ประการ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง การส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา

ประการที่สอง การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน

ประการที่สาม การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน

ประการที่สี่ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

ประการที่ห้า การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้

ประการที่หก การสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง

จากแนวคิดพันธกิจของรัฐกับการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ พบว่า พันธกิจด้านการศึกษาของรัฐที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ และแผนการศึกษาแห่งชาติ ชี้ให้เห็นว่า รัฐมีหน้าที่รับรองสิทธิในการเรียนรู้ให้กับประชาชนโดยไม่มีข้อจำกัด รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีส่วนร่วมทั้งท้องถิ่นและเอกชน โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้กับแผนการศึกษาแห่งชาติด้วยซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติก็ได้มีการวางกรอบให้การศึกษา มีการดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในทิศทางเดียวกัน ในการดำเนินงานส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมของประเทศไทย พบว่าภาครัฐได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น กระทรวงมหาดไทยประชาสัมพันธ์ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด รวมถึงในระดับท้องถิ่น ได้แก่ ในระดับนายกเทศมนตรีตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งด้วย เรื่องยูเนสโกเปิดรับสมัครสมาชิกเครือข่ายระดับโลกด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเมืองให้เกิดความยั่งยืนตามแนวคิดของเครือข่ายระดับโลกด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (The UNESCO Global Network of Learning Cities: GNLC) เพื่อสนับสนุนการบรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนการเรียนรู้โดยตรงได้แก่ เป้าหมายที่ 4 (SDG 4) ซึ่งเน้นสร้างหลักประกันให้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม และส่งเสริมโอกาสในการ

เรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน และ เป้าหมายที่ 11 มุ่งพัฒนาเมืองและถิ่นฐานให้มนุษย์ได้อยู่ร่วมกัน มนุษย์มีความปลอดภัย มีความต้านทานและยืดหยุ่น ต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างครอบคลุมและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ประการที่สอง เพื่อศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยประเทศไทยและต่างประเทศในการเป็นกลไกการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในเมือง พบว่า มหาวิทยาลัยประเทศไทย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยพะเยา ต่างมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและผลักดันให้เกิดเมืองแห่งการเรียนรู้ผ่านข้อบังคับเพื่อนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมทั้งในระดับคณะและความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและเครือข่ายต่าง ๆ ในท้องถิ่น ทั้งนี้มหาวิทยาลัยทั้งสองได้มีการดำเนินการวิจัยภายใต้ชื่อชุดโครงการ “การพัฒนาเมืองเชียงใหม่นครแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาเมืองพลวัตที่ยั่งยืน” และมหาวิทยาลัยพะเยากับการสนับสนุนเมืองพะเยาสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ ในส่วนของมหาวิทยาลัยมีการจัดทำ “ธรรมศาสตร์โมเดลกับการสนับสนุนองค์ความรู้สู่วิสาหกิจชุมชน” และต่างประเทศในการเป็นกลไกการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในเมือง ได้แก่ มหาวิทยาลัยในสาธารณรัฐประชาชนจีนกับการสนับสนุนกรุงปักกิ่งสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งรายละเอียดปรากฏในบทที่ 3 หัวข้อบทบาทของมหาวิทยาลัยประเทศไทยและต่างประเทศในการเป็นกลไกการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในเมือง

วัตถุประสงค์ประการที่สาม เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) พบว่า พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีการกำหนดให้มีจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบที่เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน และการศึกษานอกระบบซึ่งเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาตามอัธยาศัยที่เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ โดยแต่ละสถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบหนึ่งรูปแบบใดก็ได้ เมื่อศึกษาประกอบกับร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การเรียนรู้หากมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย และการส่งเสริมความร่วมมือของคนในเมืองหรือเครือข่ายจะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

โดยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนครบทั้งสามรูปแบบ เป็นไปตามยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงมีองค์ความรู้ด้านเนื้อหาของสาขาวิชาที่ให้

ความเชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ได้ แต่อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยยังไม่มีกฎหมาย หรือข้อบังคับที่เป็นกรอบในการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเฉพาะ

วัตถุประสงค์ประการที่สี่ เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะการส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีทรัพยากรที่สามารถตอบสนองคุณลักษณะของเมืองแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ และการสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็งได้ แต่ควรเพิ่มกลไกอื่น ๆ รายละเอียดปรากฏตามข้อเสนอแนะซึ่งจะทำให้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีบทบาทในการส่งเสริมจังหวัดนนทบุรีสู่เมืองแห่งการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โดยสรุปได้ดังนี้

การส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ พบว่า มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีการดำเนินการตามคุณลักษณะที่สำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ อันประกอบด้วย 6 ประการ ดังนี้

1) การส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิดจึงมุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้การทั่วถึงและเท่าเทียม มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา ผ่านการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในกลุ่มวัยก่อนปริญญา รวมถึงการขยายโอกาสการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาที่สามารถเข้าสู่ระบบทดลองเรียนโดยไม่ถูกจำกัดด้วยวิธีการคัดเลือกเมื่อสมัครเข้าเรียน มีการให้ทุนเพื่อการศึกษา การส่งเสริมผู้ที่มีข้อจำกัดไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ผู้ด้อยชั้น มีการเอื้อให้เกิดการใช้ทรัพยากร อาทิห้องสมุด ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ฐานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้เกิดความทั่วถึงและเท่าเทียมในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นในทุกวัย มีการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรและการอบรมตามความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน

2) การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชยังมีข้อจำกัด ดังนี้

ประการที่หนึ่ง มหาวิทยาลัยยังไม่มีแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัว

ประการที่สอง มหาวิทยาลัยยังไม่มีเครือข่ายการทำงานร่วมกับชุมชนที่เป็นรูปธรรมและถาวร

ควรมีการดำเนินการสร้างเครือข่ายท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล รวมถึงเครือข่ายของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

ประการที่สาม มหาวิทยาลัยควรมีการกระจายโครงการสำคัญที่หลากหลายความร่วมมือของสาขาวิชามากยิ่งขึ้น

3) การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน

บทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน พบว่า การพัฒนาหลักสูตรและการอบรมของมหาวิทยาลัยเกิดจากการมีส่วนร่วมกับผู้จ้างงานทั่วไปและผู้จ้างงานในจังหวัดนนทบุรี นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีการส่งเสริมวิจัยและนวัตกรรมด้านการพัฒนาอาชีพและการสร้างรายได้ให้กับชุมชนให้กับกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชนอันถือว่าการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยยังไม่มีภารกิจริเริ่มหรือแสวงหาความต้องการของนายจ้างอย่างแท้จริงในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อตอบสนองการศึกษาสำหรับโลกยุคใหม่การพัฒนาหลักสูตร เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอนควรผ่านการศึกษาวิจัยถึงความต้องการที่แท้จริง ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

4) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

เมื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย พบว่า มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่องและพัฒนาเพื่อสนองความต้องการของคนที่มีความหลากหลายทุกช่วงวัย และปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์อยู่ตลอดเวลาผ่านการใช้สื่อหลายรูปแบบ อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีอยู่ในรูปแบบของการจัดการเพื่อการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังไม่มีการเปิดเผยข้อมูลหรือการจัดทำแพลตฟอร์มเพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นหลักสำคัญ รวมถึงนวัตกรรมซึ่งมหาวิทยาลัยมีผลงานวิจัยและนวัตกรรมการเรียนการสอนจำนวนมาก แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการใช้ประโยชน์ในวงกว้างซึ่งเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดสำคัญของบริบทมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ

5) การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้

บทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ แบ่งออกเป็นด้านการศึกษาที่มีการให้รางวัลวิทยานิพนธ์/ดุชฎินิพนธ์ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกปี และด้านการส่งเสริมผลงานและอีกด้านหนึ่งคือด้านการส่งเสริมผลงานวิจัยและ

นวัตกรรม มีการให้ทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศทางการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ

6) การสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง

เมื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการส่งเสริมคุณลักษณะสำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ด้านการสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง พบว่า มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ เป็นการจัดทำหลักสูตรเพื่อขยายความเชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้ที่สนใจและเป็นหลักสูตรที่สำคัญในโลกยุคปัจจุบันที่พลเมืองต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาผ่านหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Bachelor of Arts Program in Lifelong Learning) เมื่อการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ควรมีตั้งแต่ระดับนโยบาย การกำกับคุณภาพ และการปฏิบัติ ซึ่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับนโยบายผ่านนโยบายและกฎหมายของมหาวิทยาลัย และมีการกำกับและการปฏิบัติผ่านรูปแบบคุณสมบัติของผู้เรียนที่มีความยืดหยุ่น การเรียนระบบ Non-Degree สัมฤทธิบัตร โครงการบริการวิชาการ

จะเห็นได้ว่าบทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชสามารถส่งเสริมการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ได้โดยการพิจารณาจากคุณลักษณะสำคัญทั้ง 6 ประการข้างต้น ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชยังมีข้อจำกัดบางประการ อันจะนำไปสู่การส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ให้มีความยั่งยืนและส่งเสริมเมืองให้มีการพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะแก่บทบาทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการส่งเสริมการเป็นกลไกการพัฒนาจังหวัดนนทบุรีสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้นและก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้

6.2.1 การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

1) การประชาสัมพันธ์ทุนให้ถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยวิธีการกระจายการประชาสัมพันธ์ไปยังท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เป็นต้น และมีผู้นำชุมชนเป็นเครือข่ายที่ปรึกษาด้านการเรียนรู้

- 2) เพิ่มการเรียนรู้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุผ่านการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นรูปแบบการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (Blended Learning)
- 3) เพิ่มการสนับสนุนการสร้างกิจกรรมร่วมเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในการลงมือปฏิบัติให้มากขึ้น
- 4) เพิ่มการสนับสนุนการบูรณาการข้ามศาสตร์ผ่านระบบ Non-Degree โดยมีการสำรวจและติดตามการปรับตัวของความต้องการผ่านการทำงานที่มีแผนชัดเจนในทุก ๆ ปี
- 5) เพิ่มมาตรการทางกฎหมายโดยจัดให้มีการออก “ข้อบังคับของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชว่าด้วยการศึกษาตลอดชีวิต” เพื่อเป็นการส่งเสริมการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ อย่างยั่งยืน (รายละเอียดปรากฏในร่างข้อบังคับของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชว่าด้วยการศึกษาตลอดชีวิต)

ร่าง

ข้อบังคับของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ว่าด้วยการศึกษาตลอดชีวิต

พ.ศ. ....

เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ว่าด้วยการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนและเสรีภาพทางวิชาการและความเสมอภาคทางการศึกษา ดังนั้น เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปได้เข้ามาศึกษาใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในระบบการศึกษาตลอดชีวิตตามเจตนารมณ์ที่ปรากฏในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2521 จึงออก ข้อบังคับไว้ ดังนี้

ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ว่าด้วยการศึกษาตลอดชีวิต พ.ศ. ....”

ข้อ 2 ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับสำหรับผู้เรียนในระบบการศึกษาตลอดชีวิตถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในข้อบังคับฉบับนี้

“มหาวิทยาลัย” หมายความว่า มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

“อธิการบดี” หมายความว่า อธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

“การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า การศึกษาที่ครอบคลุม การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย หรือ การศึกษาที่ผสมผสานการศึกษาทั้งสามรูปแบบที่เหมาะสมกับบุคคล อายุ พื้นฐาน การศึกษา อาชีพ ความสนใจ และสภาพแวดล้อมของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“ผู้เรียน” หมายความว่า บุคคลที่ได้ลงทะเบียนเป็นผู้เรียนของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

“ธนาคารหน่วยกิต” หมายความว่า ฐานข้อมูลการลงทะเบียน ผลการเรียน หน่วยกิตสะสม การรับรองสมรรถนะของผู้เรียน

“ระเบียบการศึกษา” หมายความว่า ระเบียบการศึกษาที่ออกให้ สำหรับผู้เรียน (Non-degree Transcript)

“การโอนหรือเทียบโอน” หมายความว่า การโอนหรือเทียบโอนผลการ เรียนรู้จากกระบวนวิชาหรือหลักสูตรสู่กระบวนวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช

ข้อ 4 บุคคลทั่วไปสามารถสมัครเป็นผู้เรียนได้ โดยไม่จำกัดเพศ อายุ พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ความพิการ ศาสนา หรือสัญชาติ

ข้อ 5 ให้มีหน่วยงานกลางที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการการศึกษา ตลอดชีวิต โดยให้เป็นไปตามประกาศมหาวิทยาลัย

ข้อ 6 ให้ส่วนงานมีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบกำหนดแผนการศึกษา ตลอดจนกระบวนวิชาหรือหลักสูตร ดังนี้

(1) กำหนดกระบวนวิชา หรือหลักสูตร รวมถึงกำหนดคุณสมบัติและ เงื่อนไขในการรับผู้เรียน

(2) กำหนดจำนวนผู้เรียน และตารางเรียน

(3) กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยอาจจัดให้เป็นรูปแบบ การจัดการเรียนการสอน เช่น การเรียนนอกชั้นเรียน กิจกรรมในชั้นเรียน การ

เรียนผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือตามอัธยาศัย โดยอาจเป็นกระบวนวิชาวิชา หรือหลักสูตรที่กำหนดขึ้นใหม่ หรือเป็นกระบวนวิชาที่เปิดสอนให้ผู้เรียน

(4) กระบวนวิชาหรือหลักสูตรที่เทียบได้กับกระบวนวิชาที่เปิดสอนให้ผู้เรียน การเรียนการสอนอาจจัดแยกเฉพาะสำหรับผู้เรียน หรือเรียนร่วมกับนักศึกษา โดยส่วนงานอาจยกเว้นเงื่อนไขของกระบวนวิชาที่ต้องผ่านก่อน แต่ให้ระบุหัวข้อความรู้ที่สำคัญสำหรับผู้เรียนที่จำเป็นต้องมีก่อน หากผู้เรียนมีความประสงค์จะสะสมหน่วยกิตในธนาคารหน่วยกิตเพื่อใช้ในการโอนหรือเทียบโอนผลการเรียนรู้ ส่วนงานต้องมีการกำหนดมาตรฐานการวัดและประเมินผลการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียวกันหรือเทียบเท่ากับการวัดและประเมินผลการศึกษาสำหรับผู้เรียน

ข้อ 7 ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนรู้ในธนาคารหน่วยกิตได้ตลอดชีวิต

ข้อ 8 มหาวิทยาลัยเป็นผู้ออกประกาศนียบัตรและระเบียบการศึกษาเพื่อเป็นการรับรองผู้เรียน โดยหลักสูตรต้องมีการกำหนดทักษะ ความสามารถ สมรรถนะของผู้เรียนอย่างชัดเจน และมีกระบวนการวัดและประเมินผลอย่างมีมาตรฐานและอ้างอิงได้ตามประกาศมหาวิทยาลัย

ข้อ 9 อัตราค่าธรรมเนียมสำหรับผู้เรียนให้เป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัย

ข้อ 10 สิทธิของผู้เรียน

10.1 บุคคลทั่วไปที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้เรียนจะได้รับการกำหนดรหัสประจำตัวผู้เรียนหรือบัตรประจำตัวผู้เรียนแล้วแต่กรณี และสามารถเลือกใช้บริการของมหาวิทยาลัยได้ โดยมีอัตราค่าธรรมเนียมเพื่อใช้บริการตามระเบียบประกาศของมหาวิทยาลัย

10.2 เมื่อผู้เรียนได้ศึกษากระบวนวิชาหรือหลักสูตรสำเร็จตามเงื่อนไขแล้ว สามารถสะสมหน่วยกิตของกระบวนวิชาหรือหลักสูตรเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตที่กำหนดให้เทียบได้กับกระบวนวิชาที่เปิดสอนสำหรับนักศึกษา และอาจขอโอนหรือเทียบโอนผลการเรียนรู้จากธนาคารหน่วยกิตได้

10.3 ผู้เรียนสามารถยื่นคำขอต่อหน่วยงานกลางเพื่อขอรับประกาศนียบัตรหรือระเบียบการศึกษา เมื่อผ่านการวัดและประเมินผลในกระบวนวิชาหรือหลักสูตรที่จัดขึ้นโดยส่วนงานและได้รับความเห็นชอบจากมหาวิทยาลัย

ข้อ 11 ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย

ข้อ 12 วินัย และการลงโทษให้นำข้อบังคับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชว่าด้วยวินัยและการดำเนินการทางวินัยนักศึกษา มาบังคับใช้กับผู้เรียนในระบบการศึกษาตลอดชีวิต โดยอนุโลม

ข้อ 13 การพ้นสภาพการเป็นผู้เรียน

13.1 ตาย

13.2 ประพฤติตนไม่เหมาะสม หรือกระทำการใดอันเป็นเหตุให้เสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย

13.3 ไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศของมหาวิทยาลัย

ข้อ 14 ให้อธิการบดีรักษาการตามข้อบังคับนี้

ในกรณีพิเศษให้อธิการบดีมีอำนาจสั่งการและปฏิบัติตามที่เห็นสมควร

การใดที่มีได้กำหนดตามข้อบังคับนี้ ให้อธิการบดีมีอำนาจออกประกาศ ระเบียบ ตามที่ข้อบังคับกำหนด ซึ่งต้องไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับนี้ แล้วรายงานให้สภามหาวิทยาลัยทราบ

ประกาศ ณ วันที่ .... เดือน ..... พ.ศ. ....

ลงนาม

(.....)

นายกสภามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

6.2.2 การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน

- 1) เพิ่มแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัว
- 2) เพิ่มการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับชุมชนที่เป็นรูปธรรมและถาวร
- 3) มหาวิทยาลัยควรมีการกระจายโครงการสำคัญที่หลายหลายความร่วมมือของสาขาวิชามากยิ่งขึ้น

4) ระบบให้คำปรึกษาของอาจารย์มหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่องหลังจากการดำเนินโครงการเสร็จสิ้น เช่น การให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย ด้านการเกษตร ด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น โดยศึกษาและพิจารณานำภาระหน้าที่ในส่วนนี้กำหนดเป็นหนึ่งในหัวข้อการประเมินภาระงาน

6.2.3 การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน

- 1) การสร้างแรงจูงใจเพื่อสร้างความร่วมมือกับนายจ้างผ่านการพัฒนาหลักสูตรที่สามารถทำงานจริงกับนายจ้างได้เมื่อสำเร็จหลักสูตร
- 2) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลในภาพลักษณ์ที่ดีของนายจ้าง
- 3) การพัฒนาหลักสูตร เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอนทั้งหมดต้องกระทำผ่านการศึกษาวิจัยความต้องการที่แท้จริง และปรับให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งนี้ ในระยะสั้นการเรียนการสอนที่เข้าถึงความต้องการของตลาดหรือกลุ่มเป้าหมายอาจเริ่มในลักษณะของ Non-degree เพราะสามารถบูรณาการข้ามศาสตร์ได้และมีความคล่องตัว

6.2.4 การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

- 1) การสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน การวิจัย นวัตกรรมเพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
- 2) การศึกษาวิจัยการเรียนการสอนที่ต้องมีภาคปฏิบัติผ่านระบบการเรียนการสอนแบบ Metaverse

6.2.5 การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้

- 1) การประสานงานกับเครือข่ายในท้องถิ่นว่าประสงค์จะเรียนรู้ด้านใดเพื่อการบริการวิชาการที่ตอบสนองต่อความต้องการอย่างแท้จริงมากยิ่งขึ้น
- 2) จัดทำโครงการบริการวิชาการในลักษณะต่อเนื่องให้มากขึ้น
- 3) เพิ่มการประเมินผลความสำเร็จของหลักสูตรและบริการวิชาการ เช่น ความสามารถในการทำสิ่งที่เรียนรู้ได้ การนำไปประกอบอาชีพ เป็นต้น

6.2.6 การสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง

- 1) เพิ่มการศึกษาและวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายเพื่อแสวงหาความต้องการเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็ก กลุ่มวัยทำงาน เป็นต้น และจัดทำเนื้อหาและวิธีการเรียนแบบมุ่งเป้าหมาย
- 2) การกำหนดมาตรการระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวในการสร้างเนื้อหาและรูปแบบการเรียนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนตามข้อ (1) โดยพิจารณาจากผู้เรียนที่มีความสำคัญและจำเป็นจาก อาทิ จำนวน ความต้องการ ความพร้อมของบุคลากรของมหาวิทยาลัย เป็นต้น

3) การกำหนดเนื้อหาที่เป็นอัตลักษณ์เด่นของแต่ละสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเพื่อดำเนินความร่วมมือ การแลกเปลี่ยน และเชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัยอื่นจำนวน 25 มหาวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีความร่วมมืออยู่แล้ว

นอกจากข้อเสนอแนะในหัวข้อ 6.2.1 – 6.2.6 คณะผู้วิจัยยังเห็นว่าควรมีการกำหนดการประชุมของจังหวัดนนทบุรีร่วมกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความเข้าใจและทราบถึงแผนยุทธศาสตร์ นโยบายที่ทางจังหวัดนนทบุรีต้องการขับเคลื่อนและทำให้มหาวิทยาลัยได้ทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขหรือศักยภาพของตนในการเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมกำลังการขับเคลื่อนการดำเนินงานของจังหวัดนนทบุรีนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

6.3 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษามาตรการทางกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ อย่างยั่งยืนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทขององค์กรส่วนท้องถิ่นกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน

